

Církev a váhající theologové [1968]

V prvním čísle letošního *Českého bratra* se zamýšlí senior Pellar nad evangelickými studenty teologie; zejména skutečnost, že v poslední době odmítlo šest teologů vstoupit do církevní služby, považuje za jeden z nejzávažnějších zjevů v životě a práci čbr. evang. církve. Senior Pellar uvažuje o tom, jaké mohou být příčiny této zarmocující skutečnosti a kdo za ni nese odpovědnost.

Na prvním místě zkoumá odpovědnost teologické fakulty a Husova teologického semináře, kterým doporučuje, aby odpovědně přezkoumaly vlastní smysl svého poslání a aby se na počátku nového školního roku (v lednu?) zeptaly, zda nezůstaly studentům něco podstatného dlužny. Zvláštní odpovědnost podle něho leží na praktické teologii, v jejíž celé problematice „má skutečnost sboru vystoupit se vši podmanivostí“; „zde má být probuzena a probouzena láska ke sboru a práci v církvi“. Svůj díl pak dostanou také rodiče, neboť u studentů velmi záleží na tom, jaký základ dostali rodině; „častý styk s rodinným prostředím nesmí přestat, ani když se z dítěte stal student teologie“. Určitý vliv ovšem mají i faráři a sbory dnešní církve; studenti prý „vidí a poznají, jak naše sbory vypadají a jaká duchovní bída je všude vokol po církvi. A tuto okolnost považují za nejsilnější důvod, proč se studenti lekají vstoupit do sborové práce“. „Studenti nejsou získáni obrazem dnešního faráře. Není to povolání, které by oceňovala veřejnost a ani církev sama nemá ke svým duchovním vždy pravý vztah.“ Pak přijde ještě na řadu postavení žen farářů, místo farářů v dnešní společnosti, špatné zkušenosti s některými presbytery („naši vzdělaní lidé v církvi ve veliké míře zklamali“) a na sám konec „smělé“ konstatování, že jednou z hlavních příčin, proč studenti teologie nemají dost odvahy jít pracovat do sborů, je mrtvost našich sborů. Řešení nenajdeme žádné, resp. je příliš laciné; teologická formule (církev není ani dnes tvořena lidmi, nýbrž živým Slovem Hospodinovým a mocí Ducha svátého), trochu moralizování, výzva k zapálenosti a něco citátů z reformačního odkazu a – konec.

Mám dojem, že výklad seniora Pellara skutečnou povahu věci spíše zakrývá než odhaluje. Kdyby studenti teologie neznali, co to je živý sborový život, kdyby pro ně evangelium nebyla životní perspektivou, nebyli by asi šli studovat na teologickou fakultu. Byla léta, kdy přicházeli mladí lidé z nouze; dnes se situace lepší a přicházejí nadaní chlapci i dívky, kteří by mohli docela dobře studovat na jiných fakultách (zajisté s lepšími vyhlídkami materiálními). Kdyby ležela vina na fakultě, přecházeli by studenti již během studia jinam a nesnažili by se své teologické studium zakončit. Jestliže studenti váhají po dokončení studia vstoupit do církevní služby, bude to mít asi jiný důvod než nedostatečný dohled rodičů, farářů a fakultních učitelů; také duchovní stav církve není šmahem tak ubohý, jak Pellar zmiňuje („duchovní bída všude vokol“). Ostatně kdyby tak ubohý opravdu byl, jak potom může senior Pellar chtít na profesora praktické teologie, aby dal skutečnosti sboru „vystoupit se vši podmanivostí“? Může si praktický theolog se ctí dovolit, líčit stav sborů a církve nějak růžově? Ale jak říkám: studenti znají řadu sborů a mají také dobré zkušenosti.

Domnívám se, že rozhodujícím důvodem, proč studenti po skončení studia jdou na sbory s váháním a přemáháním a proč řada z nich (a nejsou to ti nejhorší, jak dovedl ukázat Bohuslav Blažek v pozoruhodném interview s jedním z nich v 7. čísle *Studenta*) na sbor jít vůbec odmítne, je neuvěřitelný způsob jejich rozmístování, který je jenom součástí celkové pochybné a přímo neschopné vnitrocírkevní politiky synodní rady a většiny našich seniorů.

Tu je nutno na prvním místě a při nejbližší příležitosti podrobit tvrdé kritice a samozřejmě především změnit, nejlépe výměnou osob, které se už řadu let nedovedou v nové situaci orientovat a s pozoruhodnou urputností odmítají všechny kritické hlasy a rozmanitými pomluvami po sborech a církevních shromážděních diskreditují. K tomu se ještě jindy vrátíme. Na tomto místě však jde především o mladé bohoslovce.

Jak vypadá perspektiva mladého bohoslovce, který právě dokončil svá studia? Pokud nezapřáhne všechno své příbuzenstvo, aby se dostal na slušnější sbor (a to je dostupné pouze bohoslovcům s dlouhým evangelickým rodokmenem, pokud možno hodně rozvětveným), tedy pokud tuto možnost nemá anebo ji odmítne, pak musí nastoupit většinou na sbor, kam „nikdo nechce“, kde je sice fara a byt, ale kde není sbor, kde není nikdo nebo jen několik starších lidí. Máme takových sborů až dost; pracovat na takovém sboru nemá perspektivu a ohánět se tady biblickými průpovídkami a rádobykřesťanským moralizováním znamená jen zastírat nedostatek vlastní prozíravosti a odpovědnosti. V místech, kde vyrostla velká sídliště, kde byl vybudován průmysl, kam byly soustředěny úřady atd., buď sbory vůbec nejsou anebo farář dojíždí zdálky a neví, kam dřív. A přitom zachováváme zdánlivé „sbory“, které už dávno nežijí a které jsou na místech, kde další perspektiva růstu je vyloučena, protože odtamtud lidé odcházejí jinam. Od jara do podzimu odjíždějí desetitisíce obyvatel velkých měst na sobotu a na neděli do přírody; neudělali jsme nic pro to, aby se mohli také v rekreačních oblastech účastnit bohoslužeb, aniž by museli chodit nebo jezdit desítky kilometrů daleko. Nemáme studentské faráře v universitních městech, natož „dělnické faráře“, o nichž se nám zatím jen sní. Neexistuje strategie církevní práce, nemáme žádnou koncepci; naši církevní představitelé (námi volení) maskují svou bezradnost a pasivitu křesťanskými frázemi. Kdy jsme naposled mluvili o vnitřní misi? Je nám vůbec jasno, co můžeme přinést společnosti, v níž žijeme? Ať nikdo nemluví o obtížnosti postavení církve v socialismu; když se tu a tam několik farářů pokusilo o nové formy práce nebo alespoň o zachování dosavadních a dostalo se do obtíží s úřady, když se pokoušeli prokázat nezákonnost postupu některých tajemníků a podobně, prokázalo vedení církve opakovaně slabost, pomalost a vůbec neschopnost stát na výši doby.

Za těchto okolností mne uchvacuje vědomí, že se našli studenti, kteří věděli, co činí, a přece šli na sbory, kam je synodní rada doporučila. Nedovedu si to vysvětlit jinak než z jejich veliké, vpravdě obrovské naděje, že se také uvnitř naší církve situace změní, že na vedoucích místech budou lidé prozíravější a moudřejší, kteří budou svou funkci vykonávat tak, aby farářům pomáhali a nikoli aby nechávali zápas docela na jejich bedrech nebo se dokonce v jejich těžkostech od nich i distancovali. Tím spíše chápu ty, kteří váhali a kteří se zdráhali; kdo ví, zda právě v nich nevykvetla ta nejpodivuhodnější upřímnost k sobě i k jiným. Začněme všechno nově a lépe, začněme hned; věřím, že se do práce pustí i ti, kteří zatím odmítají. Ale musí to být opravdu nová práce a musejí to být nové perspektivy.

Vidím zkrátka práh, před kterým senior Pellar doporučuje zametat, někde jinde než on. Předkládám věc k diskusi; nebudeme-li co nejotevřenějším způsobem hovořit o všech těžkostech svých i obecných, není naděje, že by mohl blízký synod něco změnit a že by se naše církve mohla znovu stát světlem a solí i kvasem společnosti, v níž žijeme.

[Do *Křesťanské revue*, napsáno a odevzdáno 25. února 1968.]